

СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНІ ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГА НИКИФОРА ЯКОВИЧА ГРИГОРІЙВА (1883-1953 рр.)

Виховний процес сучасні вчені розглядають як перетворюючу діяльність педагогів, спрямовану на зміну свідомості, світогляду, психології, ціннісних орієнтацій, знань і способів діяльності. Така діяльність педагогів, на думку академіка І. Беха, сприяє якісному зростанню і вдосконаленню особистості [1, с. 6].

Світовий соціально-історичний досвід дозволяє визначити головну мету виховання як формування гармонійно і всебічно розвиненої особистості, підготовленої до ініціативної соціальної і професійної діяльності в сучасному суспільстві, особистості, здатної сприймати й примножувати його цінності. Цілі виховання визначають його зміст, методи та засоби, дія яких має забезпечити очікуваний результат [2].

Виховання – багатофакторний процес, що залежить від низки об'єктивних і суб'єктивних чинників. «До об'єктивних відносять соціально-історичні особливості, культурні традиції країни, прийняту в ній систему освіти. До суб'єктивних – особистісні якості педагогів, рівень їхньої педагогічної майстерності, психологічні особливості та ціннісні вподобання учасників виховного процесу», – наголошує І. Бех [2].

Учений зазначає, що критеріями вихованості людини можуть бути: І) ступінь її сходження і повнота оволодіння загальнолюдськими й національними гуманістичними [2].

За професором С. Гончаренком, виховання – це вся сума впливів на психіку людини, спрямована на підготовку її до активної участі у виробничому, громадському й культурному житті суспільства. Сюди входять як спеціально організований вплив виховних закладів, так і соціально-економічні умови, що діють до певної міри стихійно. Засобом виховання є насамперед приклад, який вихователь подає вихованцеві, переконання, привчання й навчання [4, с. 53].

Сучасні вчені головну мету виховання визначають як формування гармонійно і всебічно розвиненої особистості, підготовленої до ініціативної соціалізації та професійної діяльності в сучасному суспільстві, особистості, здатної сприймати й примножувати його цінності [1, с. 7].

Соціальне виховання забезпечується суспільством та державою в організаціях, що спеціально створюються для його здійснення (школа, позашкільні заклади, дитячі та молодіжні організації). На розвиток

суспільства впливають соціальні чинники, які зумовлюють розвиток суспільства, явища або процесу, що несуть за собою зміни.

У контексті сучасного трактування соціально-виховного процесу заслуговує на увагу спадщина Н. Я. Григорієва – видатного педагога, історика і громадський діяч України. Вагомого значення педагог у своїй діяльності приділяв саме соціальному вихованню. Досить ґрунтовно про виховання особистості написано в праці «Українська національна вдача», яка вийшла друком у Канаді 1941 р. У ній зауважено, що на виховання людини впливають усі суспільні об'єднання з якими вона контактує родина, школа, віра, товариства, громадські організації і держава, а склад і характер їх значно залежить від географічно-природних обставин [6, с. 11].

«Найголовнішими чинниками, які впливають на людину та її світобачення, є: мова, праця, мистецтво, релігія, мораль, право та культура наука», – справедливо вважав Н. Григорієв.

Серед соціокультурних чинників, що впливають на розвиток особистості, її виховання, Н. Григорієв виокремлює також релігію. Здавна, релігійні вподобання українців були прості, щирі та безпосередні. Весь побут українців здавна пронизаний релігійним світоглядом. Увесь первісний суспільний устрій збудований на приписах релігії. Елементи соціальної справедливості – головна база української релігії.

Значну увагу Н. Григорієв у своїй педагогічній творчості приділяв саме моральному вихованню. «Мораль – то така вдача людини, яка складається з внутрішнього почуття та з розсуду», – саме таке пояснення моралі Н. Григорієв додає у своїй праці українською мовою «Мораль. (Природа, зміст, історія та норми)» [5]. Вона вийшла друком у 1911 р. – це була перша літературна праця Н. Григорієва. У ній він намагався зрозуміло викласти особливості людської моралі, природи моралі, закони поведінки людей одне з одним, межі моральної діяльності особистості, норми, правила, звичаї, закони моралі. Праця була написана в доступному українському стилі і стала введенням, початковим курсом у науку про походження та соціальне життя людини [3].

Моральні якості людини завжди проявляються у її вчинках. Так влаштований світ, що знаючи правду, завжди хочеться вірити у краще. Багато різних ситуацій у житті, мотив учинку відомий, але першу роль у характеристиці відіграє почуття. Не обійшов осторонь у своїй праці Н. Григорієв і такого питання, як межі моральної діяльності.

Отже, Н. Григорієв значну роль приділяв соціально-виховним аспектам розвитку особистості, він давав чіткі характеристики чинникам, які

впливають на людину, її світогляд. Значну увагу у спадщині педагога було приділено моральним якостям, які мають бути притаманні кожній людині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2кн. Кн.2: Особистісно-орієнтований підхід: науково-практичні засади: Наукове видання. – К.: Либідь, 2003. – 344 с.
2. Бех І. Д. Особистісно-орієнтована модель виховання як науковий конструкт. [Електронний ресурс]. Режим доступу. – http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_prob1_silsk_shkolu/3/vupysk_21.pdf.
3. Бондаренко Т. Невтомний народник Ничипір Якович Григорієв. [Електронний ресурс]. Режим доступу. – <http://kraeznavstvo.at.ua/news/2009-08-27-20>
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 374с.
5. Григорієв Н. Мораль. (Природа, зміст, історія та норми її). – СПб, 1912. – 191с.